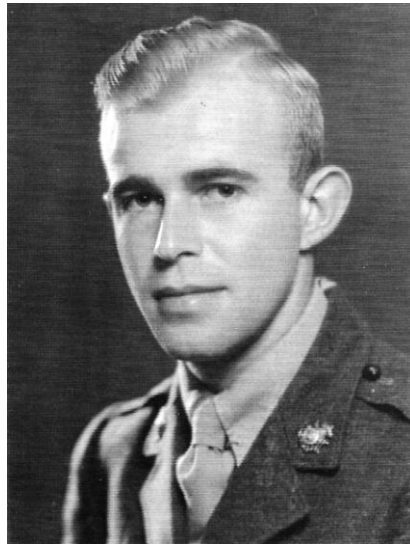

Walter Loggers

Walter Loggers was een avonturier die tijdens de Tweede Wereldoorlog in Hengelo doorbracht bij de familie van Lubbers (Vordenseweg 16) en Pelskamp (Koningsweg).

Gesprek van Willy Hermans met Loggers ten huize van Jan (eigenlijk Derk Jan) Lubbers, Kastanjelaan 41 op maandag 24 november 1997 (Loggers was twee weken op bezoek) naar aanleiding van een briefwisseling van Hermans met Loggers uit maart 1997. Loggers en Lubbers waren op dat moment 73 jaar.

Loggers en Lubbers tijdens het interview in 1997.

Walter A. Loggers werd geboren (4 oktober 1924) in Benkoelen (Bengkulu) op het eiland Sumatra (Indonesië), verhuisde later naar Java en groeide op in plantages in de rimboe.

In 1937 ging zijn familie voor een jaar op verlof naar Nederland en woonden ze in Zeist; zijn ouders, vier zusters en Walter. Zijn ouders en de twee jongste zussen keerden naar Java terug. Na de Duitse inval in 1940 was er geen enkel contact meer. De twee oudere zussen zaten op een huishoudschool in Zetten en Walter belandde op het internaat Ruimzicht aan de Ds. van Dijkweg in Doetinchem, waar hij op de MULO naar school ging.

Al vroeg na de Duitse inval werd Walter een week van school getrapt, toen de Duitsers het helemaal niet aardig vonden dat hij de twee meisjes in uniform van NSB en *Hitlerjugend* beledigde en met inkt uit de inktpot begoot.

Zijn contact met Hengelo begon op school met de kinderen, die uit die richting kwamen en dikwijls goed voor hem zorgden door brood en spek van huis mee te nemen.

Ik stond in Doetinchem aan de straatweg toen de Duitsers binnenmarcheerden richting Arnhem. Loggers: "Ik geloof dat ik in mijn leven geen groter verschil heb gezien dan van het Duitse leger dat Doetinchem binnen marcheerde en dat over de Vordenseweg in Hengelo richting Zutphen in 1945 afdroop."

Loggers zat op in de klas naast Derk-Jan Lubbers. Dat klikte goed en in 1942 is hij bij Lubbers (Vordenseweg 16) ondergedoken. In juli 1942 deden ze examen en na het feest ging Loggers meteen mee naar Hengelo en bleef bij Lubbers thuis wonen.

Lubbers ging naar het Lyceum in Zutphen (HBS). Hij bleef een studie volgen om niet in de Arbeidsdienst te hoeven. Loggers kreeg op 25 mei 1943 diphteritis en bleef toen bij de familie van Jan Lubbers.

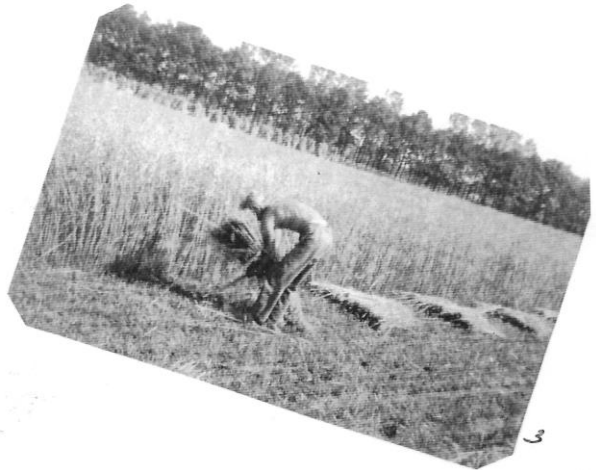
De familie Lubbers: Karel, Toos, Gerda, Diene, Gert, xx, Jan, Bertus. (ontbreekt 1)

Vader Gert Lubbers was metselaar. De familie woonde Vordenseweg 16 (nu 22). Er waren meerdere families Lubbers in Hengelo. De meeste broers waren metselaar. Op kabelwacht waren het allemaal Lubbers naast elkaar aan de Wichmondseweg.

Toen Loggers er bij in kwam zat het huis aardig vol. Opoe, vader en moeder (Diene Maalderink), oom Karel, tantes Gerda en Toos (beiden na oorlog getrouwd), broer Bertus, later twee evacués uit Betuwe en zelfs een ingekwartierde Duitse officier. De evacués waren opvreter en profiteurs. Het was een echtpaar, hij een ex-politieagent. Het was een vreselijke man en bleef een jaar bij Lubbers.

Loggers aan het werk op de boerderij

Loggers verbleef ook vaak ook op de boerderij De Pastorie aan de Koningsweg. Eigenaren waren Hendrik en Mies Pelskamp. Die drie kinderen hadden. Hij molk de koeien, ving hazen met strikken en werkte op het land. Soms kwam hij met paard en wagen in het dorp. Hij pendelde heen en weer. Soms werkte hij overdag op de boerderij, sliep wel eens daar, maar ook wel aan de Vordenseweg.

Aan de Vordenseweg was tijdens de oorlog tegenover Lubbers een fietswinkel van Meulenbrugge, later overgenomen door Nölle Wolsink, bij een bruggetje over de Laoke. Daar zat Rika Meulenbrugge. Die woonde alleen en durfde niet alleen te blijven. Walter en Jan sliepen daar geregeld, soms samen.

"Eens sliepen we daar samen. Ineens een klap. We wisten niet wat het was. Toen we vaststelden dat we nog leefden sliepen we verder. De volgende morgen bleek dat we door het bed waren gezakt.

Vlakbij woonden enkele NSB'ers. Niet dat we er veel last van hadden. Ook niet van Klein Haneveld (Vordenseweg 8). Die kwam vaak melk bij ons halen. Verderop woonden De Wit en Cazemier. Verder was er nog Ap Peters. Hij had later een particulier tehuis in Gorssel. Herman Garritsen was een 'kwekkert'. Hij was sympathiserend, geen echte NSB'er."

Loggers was niet zelf lid van het verzet, maar deed allerlei klusjes voor het verzet. Hij vertelt nog graag over de oorlogstijd:

"Bernard Hulshof en meester Veltkamp woonden naast elkaar aan de Vordenseweg. Ze zaten beiden in de ondergrondse. Wat ze precies deden weet ik niet. Hulshof was een stille, hij zei niets. Hij was altijd bezig met radio's en had waarschijnlijk een geheime zender. Veltkamp verzorgde ook illegale krantjes. Wij hadden valse persoonsbewijzen. Die kwamen ook van Veltkamp.

Hulshof en Veltkamp zijn tegelijkertijd gearresteerd, waarschijnlijk door verraad. Ze hebben gevangen gezeten in De Koepel in Arnhem. Ze zijn beiden bevrijd op een 11 juni 1944. Na de arrestatie had Garritsen de kippen gejat van Hulshof, zo waren die lui. Een dag later vond Garritsen ze allemaal met de nek omgedraaid.

Wij hadden wel engeltjes op onze schouders. Daar moest je geluk mee hebben. Je moest ook niet te overmoedig zijn, wat sommigen wel waren.

Zo waren er bij Hulstijn aan de Koningsweg (vlakbij Pelskamp, later afgebrand) op de deel bijeenkomsten met grote groepen. Hendrik was dan draden aan het trekken om te zorgen dat we naar Radio Oranje konden luisteren. Maar daar werd ook veel bekookstofd. In de buurt waren veel schuilplekken in het bos. Vlak voor het einde van de oorlog werd bedacht om in te breken in een moffenkeet aan de Hogenkampweg. Die lag vol met leverworst en andere lekkernijen. Wij zijn niet mee geweest. Alleen wat jongeren, maar dat was niet slim, want de keet bleek goed bewaakt. Twee jongens zijn ook doodgeschoten: Johan Bobbink en Willem Hammink.

Hammink was ook knecht bij Pelskamp. Hij was voogdijkind en woonde bij Wenneker aan de Vordenseweg in. Hammink zat eerder bij ons in de klas, dus we kenden hem goed.

We werden ook gevraagd om mee te doen aan een aanval op de Kruisberg om verzetslieden te bevrijden. Dat was ons te gevaarlijk en dat was maar goed ook. De aanval mislukte. Dat soort dingen gebeurde vaak ondoordacht door overmoedige lui, zoals die van De Bark uit Varsseveld. Daardoor brachten ze anderen in gevaar.

Het was best een romantische tijd. Elke dag gebeurden er spannende dingen. Bang was je meestal niet. Aan veel dingen wende je. Verdwaalde bommen die op de weg vielen. 's Avonds was het pikkedonker. Buitenaf durfde je dan wel naar buiten, maar in het dorp niet, vanwege de spertijd. Jan Lubbers werd wel een keer aangehouden door Sminia, de NSB-opper. We brachten ook eens een kist met wapens naar familie van Stunnenberg. Dat merkten we achteraf. Dat deden we ook niet weer, dat was veel te gevaarlijk.

Ik heb gewapend op wacht gestaan aan de Vordenseweg bij de Spannevogel. Ik heb voertuigen geteld die voorbij kwamen in een gebouw midden in Hengelo; daar was ook een politieagent bij met een zwarte snor.

Eenmaal hadden we erg veel mazzel. Op 5 augustus 1944 werden we aangehouden door o.a. Driekus Hesselink o.l.v. Stap uit Ruurlo, een berucht NSB'er. Ik had geen

papieren op zak en zei dat ik ze wel even binnen ophaalde. Er waren juist luchtgevechten aan de gang waren. De NSB'ers doken weg en ik liep de achterdeur uit het huis en verstopte me.

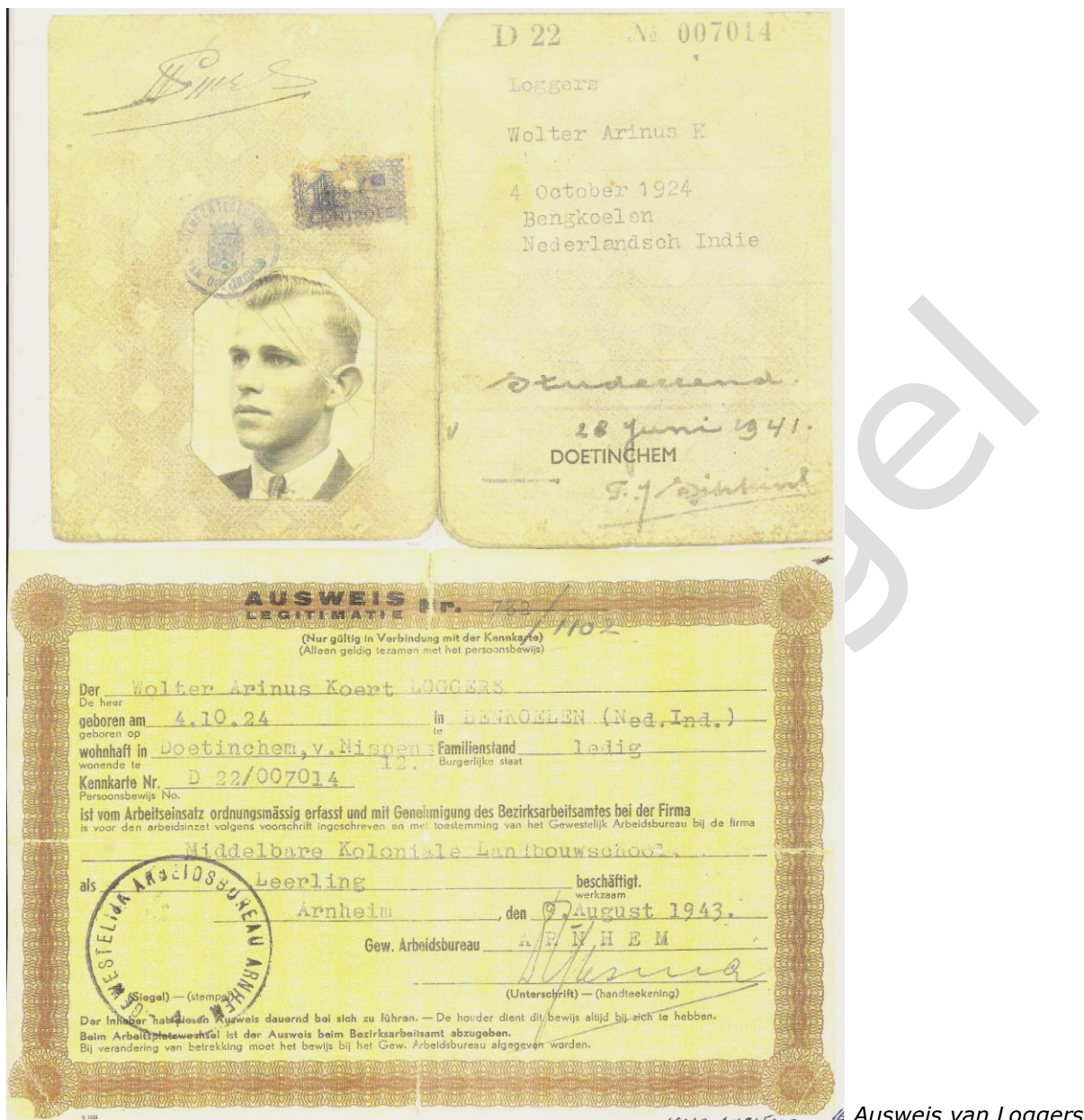
In 1947 kwam Lubbers Stap weer tegen in een kamp in Limburg: in Trebeek bij Hoensbroek in de oude Emma-mijnen. Stap was in de Achterhoek de commandant geweest, Kettelarij (schoonzoon van Sanderman) de plaatsvervangend commandant. En dat zei hij ook altijd, heel uit de hoogte en dan zwaaide hij maar een beetje.

Mijn moeder zei vaak: Man, ga toch aan het werk. Moe was helemaal niet bang voor die lui. Daarom werd het huis ook beklad met : "Hier heerscht de Engelsche ziekte" en "Duitsland overwint op alle fronten". Het hele huis was volgekladderd. we zijn een dag aan het schuren geweest om het er weer af te krijgen.

Dinsdag 20 maart 1945 was Jan ziek en lag boven in zijn huis. Het was avond en ik stak voorzichtig de straat over om bij Rika, in onze slaapkamer te slapen. Door de deur van de fietsenwerkplaats kwam ik de deur binnen en daar stonden een paar mannen mij met getrokken revolvers op te wachten. Ik geloof Buijs en Van der Linden van de Landwacht en nog een Duitser. Ze moesten weten waar ik zondagavond was geweest. Er ging meteen een lichtje bij me op, want ik had gehoord over het afbranden van de boerderij van de beruchte NSB'er Bosch. Kennelijk werden Jan en ik daarvan verdacht, misschien omdat Jan veel rondfietste.

Bij de huiszoeking kwamen ze op de slaapkamer van Jan, hij had toen net een infectie aan zijn hoofd. Het verband om zijn hoofd schrikte de Duitsers af, bang als ze waren voor besmettelijke ziekten.

Mij vroegen ze naar mijn papieren en of ik niet moest graven of in Duitsland werken. Ik had een valse Ausweis, maar dat zagen ze niet. Mijn verhaal klopte niet met hun gegevens en ze besloten om me mee te nemen naar het gemeentehuis. Daar werd ik een cel ingeduwd en de deur gesloten. Ook de fietsen en andere spullen hadden ze uit huis meegenomen, zo waren ze wel.

Ausweis van Loggers

Later wilden ze opnieuw bij een verhoor weten wat ik 's zondags had uitgevoerd. Ze wilden me naar een kamp Amersfoort sturen, maar ik had het geluk dat de bij Lubbers ingekwartierde Duitse officier geen goede nazi was en een hekel aan Hitler had. Hij stapte onmiddellijk naar het gemeentehuis en gelastte dat ik vrijgelaten moest worden. We hadden niets te maken met de brand bij Bosch. Die is door Duitsers, die met vuur in het stro lagen, zelf veroorzaakt! Nog steeds heerst de mening dat Hengeloërs deze aangestoken zouden hebben en de Duitsers dachten dat toen ook, maar dit is niet waar. Lubbers werd met name verdacht, omdat hij veel rondfietste. Na de oorlog kregen we een brief van de Duitse officier. Hij vroeg ons een brief te schrijven waarin stond dat hij ons geholpen had. Daarmee kon hij dan naar Canada emigreren. Jaren later kregen we een brief uit Canada dat dit gelukt was.

De volgende dag moest ik me wel melden voor het graven bij de O.T. Bertus Meulenbrugge, Wim Smeitink en ik zijn er vele malen tussenuit geknepen. Terwijl ze aan het graven waren, zaten wij in het bos. Tegen het einde van de werkdag voegden we ons weer bij de harde werkers, maar het was inmiddels vlak voor de het eind evan

de oorlog. Iedereen voelde het aankomen, de Duitsers werden minder streng en de Nederlanders durfden meer.

De bevrijding

Op 31 maart verdwenen de OT-leiders en trokken de Duitsers, velen met paard en wagen en met fietsen met en zonder banden, in de richting Vorden.

Jan Lubbers was er niet bij. Hij was nog ziek en zag niets van de bevrijding:

"Jaren lang hadden we er naar uitgekeken en toen het zover was, kon ik het niet meemaken door die infectie en dat vond ik verschrikkelijk. Penicilline was er niet, ik werd volgestopt met haveremout en eieren.

In 1944 had ik examen gedaan aan de HBS in Zutphen. Ik werd onderwijzer en heb vijf jaar aan de jeugdgevangenis gewerkt, dat was een mooie tijd. Daarna heb ik les gegeven in Nijmegen, Emmen en Lichtenvoorde.

Karel Lubbers

Het oude huis aan de Vordenseweg is in 1955 afgebroken. In 1963 overleed mijn vader. De boerderij deed oom Karel verder. Achter het huis was het allemaal bouwland tot aan 't Regelink. Broer Bart overleed in 1986. Hij was een stuk jonger (10 jaar): toen pas 51 jaar. In 1995 is het huis verkocht aan Schwartz, een chemicus. Mijn opa was Derk Jan Maalderink. Hij was de laatste werkbaas op het kasteel 't Averenck, tevens jachtopziener: wat vooral inhield dat hij stropers moest vangen.

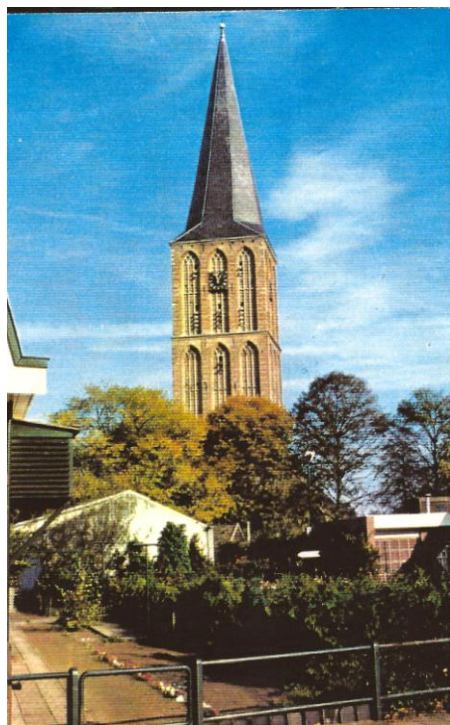
Het kasteel was op de plek achter Bruinderink. Er is niks van bewaard. Veel is gejat. Toen moeder nog klein was kwam de rentmeester soms in een koetsje. Hij bracht dan luxe broodjes mee en andere waardevolle artikelen. Opa liep een longontsteking op bij zijn vele nachtelijke tochten. In 1918 is alles verkocht."

Loggers vertelt over de eerste dagen na de bevrijding: "Toen we op 1 april om 10 uur naar de kerk gingen, waren de Duitsers nog bezig om versperringen aan te leggen voor het gemeentehuis. In de kerk ging het gerucht rond dat jongens van zekere leeftijd gevangen werden en door de Duitsers meegenomen, waarop een groep jongeren de kerk verliet. Tegen 12 uur zag men geen mens meer op straat, bij vele huizen waren de luiken gesloten. Af en toe hoorden we schoten uit het dorp komen. Bij ons (Lubbers) lagen Duitsers met hun geweer in de aanslag achter de heg of een muur, en geleidelijk gingen ze richting Vorden.

Om 3 uur kwam er een Canadese pantserwagen vanuit Vorden en van de andere kant kwam een paard en wagen propvol met waardevolle spullen zoals bontjassen, ondergoed etc. over de Vordenseweg. Zij kwamen bij de Spannevogel een Canadese wagen tegen die toevallig via de Noordink om Hengelo was gereden. Er vielen schoten. Wij lagen op de buik op de grond. Er werd niemand geraakt. De Canadezen schoten hun kanon en twee granaten af en de Duitsers reden het weiland in. Een van de granaten ging door het kippenhok. Een derde granaat en mitrailleurvuur schoot de wagen in brand en de Duitsers renden weg het land in. Een uur later kwam de stoet Canadezen vanaf de Aaltenseweg.

Tegen 5 uur waren bijna alle mensen uit Hengelo samengekomen op het kerkplein, dat

vol stond met Canadese voertuigen. De vlag werd uit de kerk gestoken en het Wilhelmus gezongen.

Op 2 april om 6 uur was ik al bij de kerk aanwezig met nog enige anderen van de ondergrondse. We kregen oranje banden om de arm (van de BS). Tegen half 7 kwamen tankauto's uit de richting Doetinchem en weldra was het zwart van de mensen. De NSB'ers werden opgehaald. Intussen duurde de strijd om Zutphen nog voort.

3 april. 's Morgens vroeg zat ik al op het kantoor toen de NSB'er Klein Haneveld werd binnengebracht, die men in Vorden te pakken had gekregen, met nog anderen die ik niet kende. Ook Bosch en Memelink, en Ap Peters met zijn moeder. Ze gingen eerst in optocht door Hengelo. Sommigen zijn onterecht vernederd, zoals klompenmaker Anton Garritsen, de latere directeur van Crescendo. Hij had niet veel betekend, was een beetje dom. De grootste schreeuwers waren in de oorlog bang geweest. Nu stonden ze vooraan.

Plotseling een scherpe knal. Iemand van de BS, waar eerst van allerlei lui in zaten, stond schaaachtig naar een munitiekist te kijken, waar hij een gat in had geschoten.

In april liep ik met enkele anderen wacht op de Spannevogel, waar wel eens Canadese officieren overnachten. We hadden een haardvuur en een kachel, Canadese spek, eieren en boter en sterke drank; niet slecht voor die tijd. Op zaterdagavond kregen leden van de OD een afscheidsfuif, toen ze weer moesten vetrekken."

De wereld over

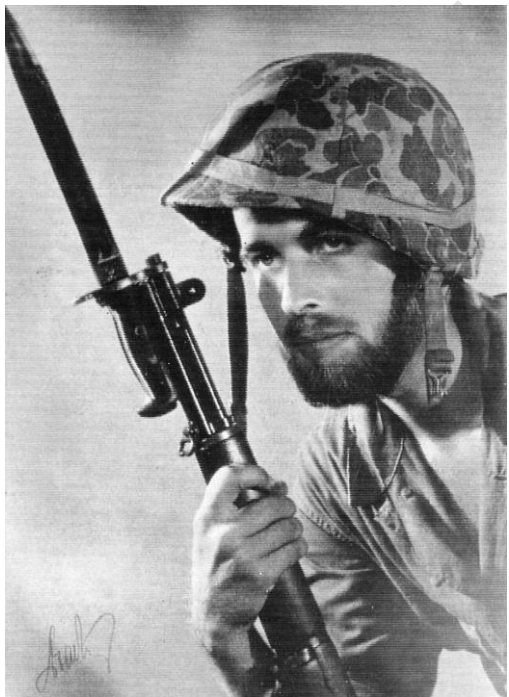
"Ik bleef daarna een tijdje bij de boeren werken. Op 7 mei meldde ik mij als vrijwilliger bij het Korps Mariniers in Zutphen. Ik werd op 14 mei aangenomen en vertrok naar Schotland en vertrok van daaruit met een konvooi via Engeland naar de USA. Ik kreeg daar training in Camp Le Jeune in North Carolina voor landingen in Japan, want daar was de oorlog nog niet afgelopen.

CAMP. Le TEUNE N. CAROLINA.

Toen de atoombom in augustus een eind aan de oorlog maakte, werden we naar Java verscheept. Toen we in Djakarta arriveerden hoorden we over de vele doden en ongerechtigheden, gepleegd door de Japanners. Dat vele vrouwen en kinderen in kampen, bewaakt door Japanners, waren overleden door honger, ziekte en mishandeling. Bij onze aankomst bevonden velen zich nog in deze kampen. In mijn vrije tijd ging ik op zoek naar mijn eigen familie, van wie ik al jaren niets meer had gehoord. Bij toeval stelde ik me aan een meisje voor en dat bleek mijn zuster (no. 1 = oudste?) te zijn. Zij wist waar mijn andere zuster en mijn ouders waren. Niet lang daarna werd ik naar Oost-Java verscheept. Mijn ouders en twee zussen keerden terug naar Nederland om op adem te komen, om later weer naar Java terug te keren.

Loggers in Indonesië, 1947

Op 19 augustus 1947 werd ik gedurende een politionele actie (Quantico) gewond. De twee mannen naast me waren allebei getroffen door schoten en dood; ik had alleen een schot in de knie. Ik moest naar een hospitaal te Soerabaja en bracht een poos door in het motorbataljon. Op eigen verzoek mocht ik eind december terug naar Nederland en met eervol ontslag beëindigde ik mijn militaire carrière.

In januari 1948 begon ik op de Koloniale Landbouwschool te Deventer en behaalde mijn diploma in juli 1951. Mijn ouders en zusters waren in die tijd weer terug naar Indonesië. In januari 1952 vertrok ik met de Maasdam naar de USA. Ik arriveerde met een heel klein bedrag geld, omdat de Nederlandse douane mijn Amerikaanse geld had afgenomen. Ik begon als arbeider op een boerenbedrijf in Pipestone, Minnesota. Van tropische landbouw waar ik in Deventer voor had gestudeerd, was geen sprake. Het was winter en ik dacht in Siberië beland te zijn. De ene sneeuwstorm na de andere en de sneeuw zo hoog als telefoonpalen. Waarom ik in Minnesota gebleven ben, weet ik nog steeds niet. Na de winter nam ik een baan als melkcontroleur in Maple Plane, Minnesota, ca. 30 mijlen van Minneapolis St. Paul en begon daar intussen in mijn vrije tijd met een fotostudio.

Minnesota heeft 10.000 meren en in het voorjaar, zomer en najaar leefde ik in een klein hutje aan een van deze meren. Nog steeds denk ik dat één warme oceaan beter is dan 10.000 bevroren meren, al kun je er in de winter een hutje opzetten en lekker met een kacheltje aan warm door het ijs heen te zitten vissen.

In mei 1955 kocht ik een kleine fotostudio in Shakopee en werkte daarin overdag en werkte als lasser in een fabriek van 11 uur 's nachts tot ca. 8 uur in de morgen, ca. 30 km van Shakopee.

In 1959 kwam een meisje uit tegen. We kregen een relatie en we combineerden onze fotostudio en winkel met sieraden en maakten er een fotostudio winkel en juwelierszaak van. Maar om de zaak op gang te houden bleef ik 10 jaar lang in de fabriek werken.

In 1962 kochten we een groot huis en veranderden het tot woonhuis en fotostudio. We wonen er nog, maar we hebben geen fotozaak meer en zijn beiden met AOW. Behalve in de fabriek heb ik nog vele andere banen gehad, zoals verkoper, 12 jaar verzekeringsagent en 8 jaar chauffeur voor een research-laboratorium.

Wij hebben Nederland verscheidene keren bezocht; ik heb daar nog drie zusters, en mijn vrouw drie broers en vier zussen.

In februari 1997 heb ik mijn zuster en haar man met kinderen en familie voor een maand bezocht. In juni 1995 vierden we ons 25-jarige bruiloftsfeest op de boerderij van haar man en zuster in Rhenen. De boerderij is Klein Amerika genoemd en was verwoest tijdens de Slag om Arnhem en na de oorlog weer opgebouwd.

Voor 20 of 25 jaar ben ik lid geweest van Rotary International en heb daardoor veel contact met mensen uit alle delen van de wereld. Ik was zeer actief in de Rotary Youth Exchange. Onze dochter heeft een jaar in Zetten op school geweest en een jaar in Argentinië. Een zoon was in de Peace Corps (Vredeskorps) in Marokko, een andere zoon hogere school student in Zweden en heeft twee jaar lang op de fiets de wereld rondgereisd en een half jaar in Zuid-Amerika.

Mijn vrouw Aletta C. Semmelink is een dochter van Johan Elebert Semmelink en zijn vrouw Bertha Bodt. Zij waren de eigenaren van de boerderij De Holtdrost bij het kleine kerkje in de Slangenburg. Tijdens de oorlog hadden ze tegelijkertijd in huis Duitse SS, joden en onderduikers. Mevr. Semmelink (schoonmoeder) is na de oorlog door de Israëlitische regering uitgenodigd voor wat zij allemaal heeft gedaan. De boerderij is er nog steeds en wordt door een zoon bewoond.